

Försäkrings- och skadeståndsrättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet drygt 20 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2008 om försäkrings- och skadeståndsrättsliga frågor.

Motionsspörsmålen gäller bl.a. obligatorisk hemförsäkring, försäkringsbolags tillgång till patientjournaler, överfallsskyddet i hemförsäkringar, information vid försäkringsfall, trafikförsäkringen i framtiden, trafikskadeersättning till barn, vårdnadshavares skadeståndsansvar och ersättning för affektionsvärde.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 7 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Obligatorisk hemförsäkring	5
Barnförsäkringar	8
Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler	11
Hemförsäkring för äldre	15
Överfallsskyddet i hemförsäkringar	17
Information vid försäkringsfall	18
Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister	19
Trafikförsäkringen i framtiden	21
Handläggning av trafikskadeärenden	25
Trafikskadeersättning till barn	26
Patientskadelagen	28
Regressrätt för arbetsgivare	30
Vårdnadshavares skadeståndsansvar	32
Ersättning för affektionsvärde	33
Reservationer	36
1. Barnförsäkringar, punkt 2 (s, v)	36
2. Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler, punkt 3 (s, mp)	37
3. Överfallsskyddet i hemförsäkringar, punkt 5 (v)	37
4. Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister, punkt 7 (s)	38
5. Trafikförsäkringen i framtiden, punkt 8 (s, v, mp)	39
6. Handläggning av trafikskadeärenden, punkt 9 (s, v)	40
7. Trafikskadeersättning till barn, punkt 10 (s, v)	41
Särskilda yttranden	42
1. Obligatorisk hemförsäkring, punkt 1 (s, mp)	42
2. Överfallsskyddet i hemförsäkringar, punkt 5 (s, mp)	42
3. Information vid försäkringsfall, punkt 6 (s)	43
4. Patientskadelagen, punkt 11 (s)	43
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	44
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	44

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Obligatorisk hemförsäkring**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C316.

2. **Barnförsäkringar**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C308.

Reservation 1 (s, v)

3. **Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler**

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C222, 2008/09:C297 yrkandena 1–3 och 2008/09:C322.

Reservation 2 (s, mp)

4. **Hemförsäkring för äldre**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C434.

5. **Överfallsskyddet i hemförsäkringar**

Riksdagen avslår motion 2008/09:Ju444 yrkande 10.

Reservation 3 (v)

6. **Information vid försäkringsfall**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C280.

7. **Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C255.

Reservation 4 (s)

8. **Trafikförsäringen i framtiden**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C437 yrkandena 1 och 2.

Reservation 5 (s, v, mp)

9. **Handläggning av trafikskadeärenden**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C273.

Reservation 6 (s, v)

10. **Trafikskadeersättning till barn**

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:C313, 2008/09:C345 och 2008/09:C407.

Reservation 7 (s, v)

11. **Patientskadelagen**

Riksdagen avslår motion 2008/09:C263.

12. Regressrätt för arbetsgivare

Riksdagen avslår motion 2008/09:C443.

13. Vårdnadshavares skadeståndsansvar

Riksdagen avslår motion 2008/09:C366.

14. Ersättning för affektionsvärde

Riksdagen avslår motion 2008/09:C387.

Stockholm den 12 februari 2009

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s) och Maria Kornevik Jakobsson (c).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet drygt 20 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2008 rörande försäkrings- och skadeståndsrättsliga frågor. Förslagen i motionerna återfinns i *bilagan*.

Motionsspörsmålen gäller bl.a. obligatorisk hemförsäkring, försäkringsbolags tillgång till patientjournaler, överfallsskyddet i hemförsäkringar, information vid försäkringsfall, trafikförsäkringen i framtiden, trafikskadeersättning till barn, vårdnadshavares skadeståndsansvar och ersättning för affektionsvärde.

Obligatorisk hemförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår ett motionsyrkande om obligatorisk hemförsäkring med reseskydd.

Jämför särskilt yttrande 1 (s, mp).

Motionen

Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s) anför i motion C316 att för den som saknar hemförsäkring kan en brand, en översvämning eller ett inbrott i bostaden få stora ekonomiska konsekvenser. Den som drabbas får ingen ersättning för förlorat lösöre och tvingas att förlita sig på de sociala myndigheterna om bostaden inte går att använda. Dessutom får man själv stå för eventuella skadeståndskostnader. Motionärerna anför vidare att många tror att det försäkringsskydd som finns i Sverige genom de offentliga försäkringarna också finns i andra delar av världen och att svenska myndigheter och svenska ambassader är skyldiga att ekonomiskt bistå svenska medborgare som är på utlandsresor. Enligt motionärerna vore en obligatorisk hemförsäkring med inbyggt reseskydd en vinst både för individen och för samhället. Motionärerna anser att regeringen, i samråd med berörda organisationer och myndigheter, bör se över hur ett system med obligatorisk hemförsäkring kan utformas. I denna översyn bör det också ingå att se över det reseskydd som finns i hemförsäkringen. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed.

Nuvarande ordning

En hemförsäkring är en kombinerad försäkring som omfattar egendoms-skydd, rättskydd, överfallsskydd, ansvarsförsäkring och som regel ett rese-skydd. Försäkringsbolagen erbjuder även tillägg till hemförsäkringen som utökar skyddet, t.ex. vid resa eller plötsliga oförutsedda händelser. En hem-försäkring kan tecknas individuellt eller som grupp-försäkring. I många fackförbundsmedlemskap ingår en kollektiv hemförsäkring.

Drygt fyra och en halv miljoner hem är försäkrade i Sverige. År 2002 uppgav 96,5 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år att de hade en hemförsäkring.

Det finns ingen skyldighet att teckna en hemförsäkring. Ibland förekommer det emellertid att hyresvärdar ställer upp krav på hemförsäkring för att en hyresgäst ska få hyra en lägenhet. Vissa bostadsföretag erbjuder sina hyresgäster att teckna hemförsäkring som grupp-försäkring.

Inte heller reseförsäkringar är obligatoriska i Sverige. Varje resenär avgör således om han eller hon vill ha en sådan försäkring. Som redovi-sats ovan ingår normalt en reseförsäkring i de flesta hemförsäkringar. Reseförsäkringen gäller då vanligtvis upp till 45 dagar. Genom en tilläggs-försäkring kan man även få ett avbeställningsskydd och rätt till ersättnings-resa om den försäkrade blir sjuk på resmålet. Ska resenären vara borta längre tid än 45 dagar behövs en separat reseförsäkring. Ett visst reseför-säkringsskydd ingår också i många bankanknutna betalkort.

Det allmänna ska genom utlandsmyndigheterna i första hand bistå nöd-ställda svenskar i utlandet genom hjälp till självhjälp. Om självhjälp inte är möjlig aktualiseras lagen (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd. Dess huvudsyfte är att göra det möjligt för de personer som omfattas av lagen att återvända till Sverige efter en tillfällig utlandsvistelse men där detta försvåras på grund av t.ex. ett rån eller sjukdomsfall och personen saknar medel för sin hemresa eller för sjukvård. Det konsulära ekonomiska biståndet kan beskrivas som ett lån från staten i en nödsituation och lånet lämnas endast om inga andra möjligheter finns. Statens ansvar i detta sam-manhang är således att vara en sista utväg för att få hjälp. Eftersom lånet normalt ska betalas tillbaka vilar det ekonomiska ansvaret fortfarande på den enskilda individen

Tidigare behandling och pågående arbete m.m.

Motionsyrkanden om obligatorisk hemförsäkring för boende har behandlats och avstyrkts av bostadsutskottet i de av riksdagen godkända betänkandena 2001/02:BoU13 och 2004/05:BoU2.

I betänkande 2001/02:BoU13 uttalade utskottet bl.a. att det enligt utskot-tets mening fick anses rimligt att en hyresgäst själv får bestämma om denne genom en försäkring vill skydda sig för det fall att skadeståndskrav riktas mot honom eller hans egendom förstörs. Utskottet menade vidare att det kunde befaras att ett krav på hem- eller brandförsäkring skulle försvåra en resurssvag hyresgästs möjlighet att erhålla ett hyreskontrakt. Det kunde

i vart fall inte komma i fråga, ansåg utskottet, att i förhållande till en normalt aktsam hyresgäst göra dennes rätt att fortsättningsvis hyra en lägenhet beroende av att han vidmakthåller en försäkring. Inte heller på annat sätt fann utskottet skäl att förorda att en hem- eller brandförsäkring görs obligatorisk för hyresgäster även om tagandet av en sådan försäkring framstod som en klok handling.

Bostadsutskottet gjorde samma bedömning i betänkande 2004/05:BoU2 samt anförde att motsvarande synpunkter gjorde sig i allt väsentligt gällande också i fråga om en obligatorisk försäkring för bostadsrättshavare.

Frågan om obligatorisk reseförsäkring har behandlats i propositionen till 2003 års lag om konsulärt ekonomiskt bistånd (prop. 2002/03:69). Regeringen bedömde då att en obligatorisk reseförsäkring inte var en lämplig lösning för att förbättra försäkringsskyddet för resenärer. Regeringen anförde bl.a. att en sådan försäkring skulle kräva uppbyggandet av en dyrbar administration och alla resenärer, t.ex. de som reser med bil, skulle ändå inte omfattas. Det var därför mer ändamålsenligt att i första hand pröva andra vägar för att minimera antalet oförsäkrade resenärer. Ökade ansträngningar för att genom information påverka beteendet i fråga om försäkringsskyddet, framför allt i de grupper som i dag ofta reser oförsäkrade, var ett sådant sätt. Vad som anfördes i propositionen angående försäkringsskyddet för resenärer föranledde inga erinringar från riksdagens sida (bet. 2002/03:JuU16, rskr. 209).

I en expertrapport från 2005 års katastrofkommission i SOU 2005:104 Sverige och tsunamin – granskning och förslag, anfördes att det förmodligen inte skulle vara lämpligt att kräva att alla resenärer tecknade en obligatorisk reseförsäkring, men att en intensifierad kampanj bör dras i gång för att få praktiskt taget alla att ha sådana försäkringar. För att understödja detta skulle resebolagen t.ex. kunna ge rabatter till dem som har försäkringar.

Frågan om obligatorisk reseförsäkring har vidare berörts av Kommittén om statens ansvar vid katastrofer utomlands (Saku) i betänkandet Konsulär katastrofinsats (SOU 2008:23). Kommittén anser att det är närmast omöjligt att bevaka efterlevnaden av en obligatorisk reseförsäkring och även om det vore möjligt skulle det knappast finnas en acceptans hos allmänheten att ha ett obligatorium förenat med en sanktion. En obligatorisk reseförsäkring är således, anför kommittén, en fråga som kräver en mängd olika överväganden. Den är också komplex med hänsyn till att den berör grundläggande frågor om försäkringslösningar och det offentliga åtagandet. Mot denna bakgrund och med hänsyn till innehållet i direktiven har kommittén inte ansett sig kunna utreda frågan.

I betänkandet föreslår kommittén att det införs en lag om konsulär katastrofinsats. Den föreslagna lagen gäller statens ansvar vid allvarliga kriser och katastrofer i utlandet som kräver insatser som går utöver det vanliga konsulära biståndet. Beslut om konsulär katastrofinsats ska fattas av regeringen. Den som omfattas av en konsulär katastrofinsats ska betala ersättning till staten. Det föreslås dock att ersättningsskyldigheten får jämkas

eller efterges om det finns särskilda skäl. Kommittén anser bl.a. att det är viktigt med en ersättningsskyldighet för den enskilde för att betona det personliga ansvaret och vikten av reseförsäkringar. Möjligheterna att försäkra sig är goda, anför kommittén, och försäkringsbranschen har redovisat en välvillig inställning när det gäller tolkning av försäkringsvillkoren. Med ett annat synsätt på den enskildes ansvar ökar också risken för att statens ansvar övergår från ett ansvar vid extraordinära situationer till ett ansvar även vid mer normala händelser.

Betänkandet har remissbehandlats och är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet. Enligt den s.k. propositionsförteckningen för riksmötet 2008/2009 planeras en proposition att avlämnas till riksdagen i maj 2009.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att så många som möjligt har en hemförsäkring som skyddar mot oförutsedda utgifter för skador t.ex. till följd av brand, läckage eller inbrott i bostaden. Självfallet är det också viktigt att den som befinner sig på resa har ett fullgott försäkringsskydd.

Trots önskvärdheten av att alla och envar har ett så bra ekonomiskt skydd som en hem- och reseförsäkring erbjuder kan det, enligt utskottets mening, inte gärna komma i fråga att införa krav på obligatorisk hemförsäkring. I första hand måste det ankomma på var och en att själv avgöra om och i vilken utsträckning han eller hon vill skaffa sig försäkringsskydd i olika avseenden. Som redovisats ovan har bostadsutskottet tidigare gjort liknande bedömningar när det gäller motionsyrkanden angående obligatorisk hemförsäkring för boende (bet. 2001/02:BoU13 och 2004/05:BoU2).

Vad som sålunda anförts gäller också obligatoriska reseförsäkringar. Därtill kommer att det torde vara tveksamt om det ens är möjligt att bevaka att en ordning med obligatorisk reseförsäkring efterlevs.

Med det anförda avstyrker utskottet motion C316.

Barnförsäkringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om rätt att teckna privat personförsäkring för barn. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 1 (s, v).

Motionen

I motion C308 anför Catharina Bråkenhielm (s) att försäkringsbolagens värdering av barns ohälsa m.m. resulterar i ett försämrat försäkringsskydd för många barn. Adoptivbarn, barn som har låg födelsevikt eller är för tidigt

födda samt barn med ärftliga sjukdomar brukar exempelvis inte få teckna någon försäkring. Motionären anser att möjligheten för alla barn att teckna personförsäkring bör utredas och begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Nuvarande ordning

Flera försäkringsbolag erbjuder kombinerade sjuk- och olycksfallförsäkringar för barn, s.k. barnförsäkringar. Sådana försäkringar är främst inriktade på att ge ersättning för kostnader vid långvariga och svåra skador samt ersättning vid bestående invaliditet. En privat sjuk- och olycksfallsförsäkring för barn kan tecknas individuellt eller som en gruppförsäkring. Om föräldern omfattas av en gruppförsäkring genom t.ex. en facklig organisation eller arbetsgivare kan barnen medförsäkras. En ansökan om en individuell barnförsäkring ska även innehålla en hälsodeklaration. Själva hälsodeklarationen görs genom att barnets vårdnadshavare besvarar ett antal detaljerade frågor om barnets hälsa. Barnets vårdnadshavare intygar vidare att de uppgifter som lämnats är fullständiga och riktiga. Vårdnadshavaren får även ge försäkringsbolaget en fullmakt att inhämta uppgifter från läkare och vårdinrättningar. Det innebär att även journalanteckningar från barnvårdscentraler och skolhälsovård kan begäras in. När barn medförsäkras i en gruppförsäkring krävs normalt ingen hälsoförklaring angående barnet, utan försäkringsskyddet erhålls genom en anmälan. Barnförsäkringar gäller för ett år i taget och förnyas varje år. I dag kan de flesta barnförsäkringar behållas och förnyas varje år tills den försäkrade fyller 25 år.

Enligt 11 kap. 1 § första stycket försäkringsavtalslagen (2005:104) får ett försäkringsbolag inte vägra någon att teckna en sådan personförsäkring som bolaget normalt tillhandahåller allmänheten när det har fått de uppgifter som behövs, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till risken för framtida försäkringsfall, den avsedda försäkringens art eller någon annan omständighet. Av bestämmelsen framgår att ett försäkringsbolag har en skyldighet att meddela en personförsäkring (s.k. kontraheringsplikt). Har bolaget i strid med sin skyldighet helt eller delvis vägrat någon en försäkring ska domstol förklara att denne har rätt till försäkringen (se 16 kap. 7 och 9 §§).

Kontraheringsplikten är emellertid underkastad vissa undantag. En inskränkning i rätten att teckna en försäkring som försäkringsbolaget normalt tillhandahåller gäller om bolaget i det individuella fallet har särskilda skäl att inte meddela en sådan försäkring med hänsyn till risken för framtida försäkringsfall, den avsedda försäkringens art eller någon annan omständighet. Detta innebär att ett försäkringsbolag har rätt att begära högre premie än normalt eller förse försäkringen med förbehåll som inte görs för andra försäkringar av samma typ eller i sista hand helt vägra försäkring.

Det är försäkringsbolaget som har att styrka att omständigheterna är sådana att det finns tillräckliga skäl för att erbjuda en försäkring på sämre villkor eller vägra någon en försäkring (prop. 2003/04:150, s. 497 f.).

I propositionen till försäkringsavtalslagen anförde regeringen att lagstiftning av detta slag bör allmänt följas upp så att den tillämpas på avsett sätt. I syfte att säkerställa att de sociala skyddsaspekterna kring kontraheeringsplikten verkligen får genomslag i praktiken avser regeringen att ge i uppdrag till t.ex. Konsumentverket att följa försäkringsbolagens avslagspraxis. En kompletterande möjlighet som ska övervägas är att det införes föreskrifter om skyldighet för bolagen att rapportera om sina avslagsbeslut. Regeringen kommer att kontinuerligt följa utvecklingen och när det är lämpligt vidta erforderliga åtgärder (prop. 2003/04:150 s. 250).

Sveriges Försäkringsförbund och Konsumenternas försäkringsbyrå gav 2002 ut rapporten Barnförsäkring och riskbedömning. Vidare har Sveriges försäkringsförbund, Konsumenternas försäkringsbyrå och representanter för barnhälsovården 2006 tagit fram informationsskriften Försäkring ger ditt barn ökad trygghet. Av dessa publikationer framgår bl.a. att försäkringsbolagen har olika villkor och egna riktlinjer för riskbedömningen. Oftast beviljas en ansökan om barnförsäkring, men i en del fall gör försäkringsbolaget undantag för vissa sjukdomar eller skador. Ibland avslås ansökan helt eftersom den anses medföra för stor försäkringsrisk. Alla barnförsäkringar innehåller begränsningar för medfödda sjukdomar. Några försäkringsbolag erbjuder tilläggsförsäkringar som ger viss ersättning även vid medfödda sjukdomar.

Utskottets ställningstagande

Enligt vad utskottet erfarit från Justitiedepartementet omfattas frågan om barnförsäkringar av det arbete som pågår med att omarbета promemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13). Utskottet har vidare fått uppgift från departementet om att avsikten alltså är att få till stånd en uppföljning av försäkringsbolagens avslagspraxis när det gäller personförsäkringar. Det pågående liksom det planerade arbetet får, enligt utskottets mening, anses ligga i linje med motionsönskemålet. Utskottet utgår därutöver från att regeringen, när det gäller rätten att teckna personförsäkring, i enlighet med vad som utlovades i propositionen med förslag till ny försäkringsavtalslag, noga följer utvecklingen och vid behov återkommer till riksdagen.

På grund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion C308, varför den bör avslås.

Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden angående försäkringsbolags tillgång till patientjournaler. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 2 (s, mp).

Motionerna

Marianne Watz (m) anser i motion C297 att försäkringsbolagens tillgång till integritetskänslig information om personer i försäkringsärenden måste begränsas till de uppgifter som är relevanta för ärendet. Motionären begär tillkännagivanden om att försäkringsbolagens tillgång till patientjournaler ska begränsas till att gälla endast utdrag som ger relevant information för försäkringsmässiga bedömningar (yrkande 1), att behörigheten och tillgången till dessa utdrag regleras på liknande sätt som inom sjukvården (yrkande 2), samt att bevarandetiden och hanteringen av informationen efter avslutat ärende regleras (yrkande 3).

Liknande synpunkter förs fram i motion C222 av Cecilia Widegren (m). I motionen begärs ett tillkännagivande om att försäkringsbolagens tillgång till patientjournaler bör begränsas.

Även i motion C322 av Annie Johansson (c) begärs ett tillkännagivande om en begränsning av försäkringsbolagens tillgång till patientjournaler. Motionären anför bl.a. att försäkringsbolagen i dag vid tecknande av en individuell personförsäkring begär att få en fullmakt som ger dem rätt att inhämta samtliga patientjournaler och andra hälsoupplýsningar om den försäkrings sökande. Försäkringsbolagen kan därmed få tillgång till information från såväl barnhälsovården som skolhälsovården. Barns och ungas personliga integritet kan därför kraftigt ifrågasättas. Enligt motionären bör intentionerna i deparamentspromemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13) skyndsamt sättas i verket.

Nuvarande ordning

I föregående avsnitt Barnförsäkringar har redogjorts för innehållet i 11 kap. 1 § första stycket försäkringsavtalslagen (2005:104). Enligt paragrafen har ett försäkringsbolag som huvudregel en skyldighet att meddela en personförsäkring. Rätten till försäkring inträder emellertid först när försäkringsbolaget har fått de uppgifter som behövs. I propositionen till försäkringsavtalslagen anför bl.a. att i detta ligger att sökanden, för att ha rätt till försäkring, måste underkasta sig de krav på utredning som försäkringsbolaget ställer upp för att få underlag för sin prövning av ansökan. Sökanden måste alltså då lämna uppgifter om sin hälsa och om andra förhållanden som kan vara av betydelse, t.ex. yrke, fritidssysselsättningar och bostadsort, liksom underkasta sig de medicinska undersökningar som försäkrings-

bolaget begär. För att försäkringsbolaget ska kunna kontrollera riktigheten av lämnade uppgifter får det också i princip kräva fullmakt av kunden att inhämta uppgifter från försäkringskassa, sjukhus och andra. Men försäkringsbolaget får bara ställa upp krav av detta slag som är försäkringstekniskt motiverade, och kraven får inte gå utöver de undersökningar som bolaget brukar göra i liknande situationer (prop. 2003/04:150 s. 498).

Av en kartläggning som gjorts i departementspromemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13) framgår att försäkringsbolag, vid tecknande av en individuell personförsäkring som ska hälsoprövas, regelmässigt begär in fullmakt från en försäkringssökande (eller annan som ska försäkras) som ger försäkringsbolaget rätt att inhämta upplysningar hos läkare, vårdinrättningar m.fl. Detta sker normalt i samband med att sökanden skriver under en hälsodeklaration. Motsvarande gäller vissa typer av gruppförsäkringar och kollektivavtalade försäkringar. Med stöd av fullmakten kan bolaget begära in bl.a. patientjournaler från hälso- och sjukvården. Bolagen begär också in hälsoupplýsningar med stöd av fullmakt i samband med skadereglering av nyss nämnda försäkringar. Vidare berörs vissa typer av skadeförsäkringar där det kan förekomma en personskada som ska regleras, t.ex. trafikförsäkring, reseförsäkring och ansvarsförsäkring. Detsamma gäller beträffande patientförsäkring och läkemedelsförsäkring. En övervägande majoritet av försäkringsbolagen använder s.k. generella fullmakter. De är inte tidsbegränsade och innehåller inte några inskränkningar beträffande vilka sjukvårdsinrättningar eller försäkringsinrättningar bolagen har rätt att vända sig till. Fullmakterna täcker som regel även inhämtande av hälsoupplýsningar vid framtida skadereglering.

I 2 kap. 2 § lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. regleras i vilken utsträckning ett försäkringsbolag får efterforska eller använda genetisk information i samband med ingående, ändring eller förnyelse av ett avtal. Bestämmelsen innebär att försäkringsgivare ska kunna fråga efter och beakta genetisk information vid riskbedömda personförsäkringar på mycket höga belopp. Genetisk information får aldrig efterforskas vid s.k. barnförsäkringar.

I proposition 2005/06:64 Genetisk integritet m.m. föreslog regeringen att det skulle införas en generell sekretessregel på försäkringsområdet. Socialutskottet ansåg emellertid att konsekvenserna av denna generella utformning inte belysts tillräckligt i propositionen varför förslaget i denna del var otillräckligt berett. Utskottet kunde inte ställa sig bakom lagförslaget om sekretess på försäkringsområdet, utan föreslog att riksdagen skulle avslå propositionen i denna del. Utskottet förutsatte dock att regeringen skulle återkomma till riksdagen med ett förslag till reglering av sekretess på försäkringsområdet, i vart fall såvitt avsåg genetisk undersökning och information. Riksdagen följde utskottet (bet. 2005/06:SoU16, rskr. 219).

En sådan sekretessregel har också införts vad gäller genetisk undersökning och information.

Enligt 7 kap. 20 a § försäkringsrörelselagen (1982:713) får uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som avser en enskild person inte obehörigen röjas.

I propositionen med förslaget till denna bestämmelse ansåg regeringen däremot att utformningen av en generell bestämmelse om sekretess som omfattar hela försäkringsområdet borde övervägas ytterligare (prop. 2006/07:41).

Pågående arbete m.m.

I departementspromemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13) har en analys gjorts rörande försäkringsbolags tillgång till patientjournaler. Utredningen anser sammantaget att försäkringsbolagens möjligheter att med stöd av fullmakt begära in kompletta patientjournaler direkt från hälso- och sjukvården bör begränsas. Det starkaste skälet för utredningens ställningstagande är att det intrång i den personliga integriteten som följer av bolagens tillgång till överskottsinformation inte kan accepteras. Försäkringsbolagens behov av information om den enskildes hälsa får i stället tillgodoses genom preciserade frågor som läkare och andra behöriga uppgiftslämnare besvarar genom intyg eller bearbetade journalutdrag. Utredningen föreslår även att ett försäkringsbolag som huvudregel inte ska få utnyttja en fullmakt som lämnas vid nyteckning, utvidgning eller förnyelse sedan frågan om ingående av försäkringsavtal är avgjord, medan en fullmakt som lämnas vid försäkringsfall inte får utnyttjas av bolaget när frågan om skadereglering är avgjord.

Enligt utredningens bedömning bör vidare tystnadsplikten inom det enskilda försäkringsväsendet författningsregleras.

Utredningen har också övervägt om det ens bör vara tillåtet med bearbetade journalutdrag när det gäller journaler som förs inom barnhälsovården och skolhälsovården. Utredningen har emellertid ansett att det inte finns tillräckliga skäl att i aktuellt avseende behandla dessa journaler annorlunda än andra patientjournaler.

Vidare har Socialstyrelsen haft regeringens uppdrag att följa upp hur försäkringsbolagen tillämpar bestämmelserna i lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. I rapporten Genetisk information i försäkringssammanhang, som lämnades i juni 2008, anser Socialstyrelsen bl.a. att det inte är rimligt att försäkringsbolagen ska behålla genetisk information och andra patientuppgifter från hälso- och sjukvården om försäkringsansökan avslås eller om den sökande återkallar sin ansökan. Socialstyrelsen anser inte heller att det är rimligt att så integritetskänsliga uppgifter som genetisk information och hälsouppgifter ska sparas hos ett försäkringsbolag efter det att ett försäkringsavtal har upphört att gälla. Bevarandetiden bör, enligt Socialstyrelsens uppfattning, inte överstiga den allmänna preskriptionstiden (10 år) sedan ett försäkringsavtal upphört att gälla. När det gäller icke beviljade försäkringar bör dock tidsfristen vara relativt kort. Socialstyrelsen pekar på att Datainspektionen i en rapport 2006:2 föreslagit sex månaders bevaran-

detid. Socialstyrelsen anser att kompletterande bestämmelser om lagring och gallring bör övervägas. Att använda generella fullmakter bidrar, enligt Socialstyrelsens uppfattning, till att försäkringsbolagen regelmässigt bereder sig tillgång till mer information än vad de har rätt till och att olika slags medicinsk information i praktiken inte kan särskiljas. Socialstyrelsen anser även att de fullmakter som försäkringsbolagen använder för att få tillgång till information bör avgränsas i lag eller förordning till att endast omfatta den information som man har rätt att efterfråga enligt lagen.

Justitieminister Beatrice Ask har den 14 juli 2008 i svar på skriftlig fråga om försäkringsbolagens rätt till uppgifter ur patientjournaler bl.a. anfört att under remissbehandlingen av promemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13) har omfattande kritik riktats mot en del av förslagen. Framför allt kritiseras förslaget att försäkringsbolags behov av information ska tillgodoses genom intyg eller journalutdrag som bearbetas inom vården. Grunden för kritiken är att en sådan ordning bedöms ge upphov till en kostsam administrativ börda för hälso- och sjukvården. Flera remissinstanser framhåller också att förslagen kan leda till försämrat produktutbud och försäkringsskydd samt längre handläggningstider. Justitieministern anförde vidare att det är tydligt att frågan är komplicerad och innefattar svåra avvägningar mellan olika intressen. Försäkringsbolagens behov av uppgifter för att kunna göra korrekta riskbedömningar ställs mot enskildas intresse av skydd för personliga uppgifter. Det bör naturligtvis inte förekomma att en enskild utan att vara medveten om det ger upp en viktig del av sin personliga integritet. Mot bakgrund av den kritik som riktats mot promemorians förslag har, anförde ministern, bedömningen gjorts att dessa behöver omarbetas. Det arbetet pågår för närvarande i departementet. Ministern uppgav även att Socialstyrelsens rapport Genetisk information i försäkringssammanhang naturligtvis kommer att beaktas i det fortsatta arbetet (fr. 2007/08:1427).

Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår fortfarande arbetet med att omarbeta promemorian. Målsättningen är att arbetet ska bli färdigt under våren 2009.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet erinra om att det i patientjournaler regelmässigt finns information av ytterst integritetskänslig natur. Där kan finnas anteckningar om patientens fysiska och psykiska hälsotillstånd, liksom inte minst i journaler hos vårdgivare inom den psykiatriska vården om en mängd andra personliga omständigheter som kan ha betydelse för behandlingen. Det är uppenbart att det typiskt sett ligger i patientens intresse att antalet individer som har tillgång till information av detta slag begränsas. Utskottet vill därför betona att när försäkringsbolag ges tillgång till informationen i patientjournaler är det mycket angeläget att bolagen internt vidtar åtgärder för att begränsa antalet individer som har möjlighet att få del av

informationen samt säkerställer att dessa har erforderlig kunskap om gällande sekretessbestämmelser och det straffrättsliga ansvar som kan inträda om bestämmelserna överträds.

Som redovisats ovan pågår ett arbete inom Justitiedepartementet med att omarbeta promemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13). I detta arbete kommer även Socialstyrelsens rapport Genetisk information i försäkringssammanhang att beaktas.

Enligt utskottets mening bör resultatet av det pågående arbetet inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna C222, C297 yrkande 1, 2 och 3 samt motion C322 bör därför avslås.

Hemförsäkring för äldre

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion angående hemförsäkring för äldre.

Motionen

Sofia Arkelsten och Mats G Nilsson (båda m) anför i motion C434 att många äldre som blir bestulna i sitt hem, t.ex. av personal från hemtjänsten eller andra funktioner som har tillgång till hemmet, i mycket stor utsträckning står skyddslösa då denna typ av stölder inte omfattas av villkoren i hemförsäkringen. Detta eftersom hemförsäkringen enbart gäller vid stöld som begås av någon som olovligen vistas i bostaden. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om en översyn av reglerna för äldres försäkringsvillkor.

Nuvarande ordning

Enligt villkoren i de flesta hemförsäkringar som finns på marknaden så ersätts inte stöld i bostaden i de fall då stölden begås av någon som haft lov att vistas där. Hemförsäkringen gäller inte heller om gärningsmannen tagit sig in med en nyckel som han har haft tillåtelse att inneha. Genom att teckna en tilläggsförsäkring (allrisk, hemplus eller otursförsäkring) kan försäkringstagaren få visst skydd även i dessa situationer. Högsta ersättningsbelopp för denna typ av tilläggsförsäkring är mellan 30 000 och 50 000 kronor beroende på försäkringsbolag. Oftast undantas kontanter.

I sammanhanget kan nämnas att Stockholms stad inlett ett samarbete med ett försäkringsbolag avseende hemförsäkring för äldre och/eller personer med funktionsnedsättning som bor i eget eller särskilt boende. Försäkringen gäller för personer, boende inom Stockholms stad, med biståndsbeslut om insatser i hemmet enligt socialtjänstlagen (1980:620) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Försäkringen är frivillig och bekostas av den boende. Försäkringen innehåller samma grundmoment som en vanlig hemförsäkring, som t.ex. inbrott, brand, vat-

ten, ansvar, rättsskydd, reseskydd m.m. Försäkringen gäller för "öppen stöld" i bostad, varvid menas stöld ur bostad som inte går att låsa eller som lämnats olåst. Maxbeloppet är 5 000 kr per skadetillfälle efter avdrag för självrisk. Det är också möjligt att teckna tilläggsförsäkringar som all-risk, bostadsrättstillägg och villa/fastighetsförsäkring.

Enligt 3 kap. 1 § skadeståndslagen ska den som har arbetstagare i sin tjänst bl.a. ersätta personskada eller sakskada som arbetstagaren vållar genom fel eller försummelse i tjänsten samt ren förmögenhetsskada som arbetstagaren i tjänsten vållar genom brott.

Enligt detta lagrum har arbetsgivaren ett principalansvar, dvs. han ansvarar för arbetstagarens vållande. Ansvaret förutsätter att arbetstagaren har handlat i tjänsten.

Staten eller en kommun ska enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen bl.a. ersätta personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten eller kommunen svarar.

En arbetsgivare kan även bli ansvarig för uppsåtliga brott som arbetstagaren begår, under förutsättning att de har samband med tjänsten. Särskilt när brottet skett i samband med utförandet av ett avtal mellan den skadelidande och arbetsgivaren kan ansvar inträda för den senare (se Hellner, Radetzki, Skadeståndsrätt, sjunde uppl. 2006, s. 162 och NJA 1960 s. 644). I förarbetena till skadeståndslagen uttalas angående principalansvaret för uppsåtligt skadevållande av en arbetstagare bl.a. att utöver ett funktionellt samband med tjänsteförhållandet bör krävas att det är fråga om en risk som framstår som åtminstone i någon mån beräknelig och inte helt onormal för verksamheten i fråga. När en hantverkare gör sig skyldig till stöld under arbetet i en fastighet bör sålunda arbetsgivaren bli ersättningskyldig, men däremot knappast när arbetstagaren tar sig in i fastigheten under sin fritid för att stjäla, även om stölden har underlättats av hans lokalkännedom eller han har kunnat ta sig in i fastigheten med hjälp av nycklar som han fått tillgång till i och för sitt arbete (prop. 1972:5 s. 482).

Utskottets ställningstagande

I vilka fall en hemförsäkring ska gälla vid stöld i bostad utgör en del av själva avtalet mellan försäkringstagaren och respektive försäkringsbolag. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom en ordning där villkoren i en hemförsäkring detaljregleras i lag.

I de situationer som motionärerna beskriver kan även arbetsgivarens ersättningsansvar för skador som vållats av en arbetstagare komma att aktualiseras.

Med det anförda föreslår utskottet att motion C434 avslås.

Överfallsskyddet i hemförsäkringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om överfallsskyddet i hemförsäkringar. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Jämför reservation 3 (v) och särskilt yttrande 2 (s, mp).

Motionen

Josefin Brink m.fl. (v) anför i motion Ju444 att en hemförsäkring inte täcker skador orsakade av våld i hemmet. Detta beror på att försäkringsbolagen har gjort undantag i försäkringsvillkoren för rätten till ersättning när försäkringstagaren utsatts för våld i hemmet av närstående. Motionärerna anser att det är beklagligt att frågan inte berördes i lagstiftningsärendet om en ny försäkringsavtalslag. Enligt motionärerna är det tydligt att avtalsfriheten i detta fall vilar på en manlig norm, vilket leder till oacceptabla konsekvenser för kvinnor och barn som blivit misshandlade av sina familjemedlemmar. Vidare poängteras att det är viktigt att en eventuell lagstiftning om villkoren i hemförsäkringen görs könsneutral eftersom det även förekommer våld i samkönade relationer. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att överfallsskyddet i hemförsäkringen även ska gälla för personer som utsätts för våld av en medförsäkrad familjemedlem (yrkande 10).

Nuvarande ordning

En hemförsäkring är en konsumentförsäkring, och bestämmelser om sådana försäkringar finns i 2–7 kap. försäkringsavtalslagen (2005:104). Reglerna är tvingande till försäkringstagarens förmån. En hemförsäkring består normalt av flera olika delar som dels kan ersätta skador på privat egendom, dels ge ersättning om försäkringstagaren själv skadas eller blir skadeståndsskyldig.

En bärande princip på försäkringsområdet är att hemförsäkringar skyddar den försäkrade och hans eller hennes närmaste, som är bosatta på samma adress, men inte omfattar skador – t.ex. genom våld – man orsakat varandra inom kretsen. Anledningen till denna princip är bl.a. att det är svårt att utreda sådana försäkringshändelser och att försäkringsbolagets regressmöjlighet skulle leda till att den ekonomiska förlusten skulle stanna just i den krets försäkringen är avsedd att skydda.

Tidigare behandling

Civilutskottet har våren 2007, och senast våren 2008, behandlat och avstyrkt motsvarande motionsyrkanden (bet. 2006/07:CU17, bet. 2007/08:CU13). Riksdagen har följt utskottet.

2007 hänvisade utskottet till den ovan redovisade principen på försäkringsområdet. Härutöver framhöll utskottet att en påstådd gärningsmans identitet alltid torde vara känd om det påstådda våldet utövas i hemmet av närstående och att det därför finns goda möjligheter att få ansvarsfrågorna prövade såväl i straffrättsligt som skadeståndsrättsligt hänseende. Utskottet erinrade vidare om att det i de situationer som beskrevs i den då aktuella motionen också kan finnas möjligheter till ersättning från Brottsoffermyndigheten.

Utskottet fann 2008 inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade uppfattning och föreslår att riksdagen avslår motion Ju444 yrkande 10.

Information vid försäkringsfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om information vid försäkringsfall. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Jämför särskilt yttrande 3 (s).

Motionen

Anita Brodén (fp) påpekar i motion C280 att ett försäkringsbolag inte har någon skyldighet att hålla sig informerat om när en person avlider som har tecknat en försäkring hos bolaget. Försäkringsbolagen är inte heller skyldiga att meddela efterlevande om utfallande försäkringar. Motionären begär ett tillkännagivande om att det införs regler om samordning mellan myndigheter och automatisk försäkringsutbetalning till efterlevande.

Nuvarande ordning

Enligt 10 kap. 7 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsbolaget när ett försäkringsfall har inträffat i skäligen omfattning informera försäkringstagaren och andra som har anspråk mot bolaget om sådana förhållanden rörande försäkringen som det är av betydelse för dem att känna till. Om försäkringsbolaget får kännedom om ett försäkringsfall som utgörs av försäkringstagarens död, ska det genast underrätta dödsboet om försäkringsfallet.

I förarbetena uttalas bl.a. att det inte är ovanligt att försäkringsbolagen själva saknar relevanta upplysningar och att det är oklart i vad mån sådana kan inhämtas på ett inte alltför betungande sätt. På grund härav valde regeringen att inte föreslå en för bolagen mer långtgående skyldighet att rutin-

mässigt underrätta dödsbon om utfallande personförsäkringar. I propositionen aviserade regeringen att man avsåg att följa frågan och vid behov återkomma till riksdagen (prop. 2003/04:150 s. 239).

Lagutskottet delade, vid sin behandling av propositionen, regeringens bedömning men underströk betydelsen av att regeringen följer frågan i syfte att förebygga att dödsbon genom preskription går miste om de rättigheter som följer av den avlidnes försäkringar (bet. 2004/05:LU4). Riksdagen följde utskottet.

Tidigare behandling

När civilutskottet våren 2007 behandlade ett motsvarande motionsyrkande delade utskottet motionärens uppfattning att det inte är tillfredsställande att dödsbon riskerar att gå miste om sina rättigheter enligt den avlidnes försäkringar på grund av att dödsboet saknar kännedom om sådana försäkringar. Utskottet förutsatte att regeringen i enlighet med vad som utlovades i propositionen med förslag till ny försäkringsavtalslag nogga följer frågan och vid behov återkommer till riksdagen. På grund av det anförda var utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen. Motionen avstyrktes och riksdagen följde utskottet (bet. 2006/07:CU17).

Utskottet har därefter, våren 2008, behandlat motionsyrkanden om information vid försäkringsfall i det av riksdagen godkända betänkandet 2007/08:CU13. Utskottet förutsatte då alltså att regeringen nogga följer frågan och vid behov återkommer till riksdagen. De då aktuella motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet utgår, liksom tidigare, från att regeringen i enlighet med vad som utlovades i propositionen med förslag till ny försäkringsavtalslag nogga följer den fråga som tas upp i den nu aktuella motionen och vid behov återkommer till riksdagen. På grund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion C280, varför den bör avslås.

Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att rättsskyddsförsäkringar även ska omfatta ombudskostnader vid förvaltningsrättsliga tvister. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 4 (s).

Bakgrund

Rättsskyddsförsäkringar gäller inte vid tvister som prövas vid förvaltningsdomstolar och andra administrativa myndigheter. Förvaltningsprocesslagens regler innebär bl.a. att en förvaltningsdomstol har en omfattande utredningsskyldighet och att vardera parten normalt får bära sina egna rättegångskostnader.

Direktiv 87/344/EEG av den 22 juni 1987 om samordning av lagar och andra författningar angående rättsskyddsförsäkring (rättsskyddsdirektivet) har genomförts i svensk rätt genom lagen (1993:1303) om vissa avtalsvillkor för rättsskyddsförsäkringar (prop. 1992/93:257, bet. 1993/94:NU5, rskr. 39).

Syftet med direktivet är att förhindra att det uppstår intressekonflikter mellan en rättsskyddsförsäkrad och försäkringsgivaren till följd av att försäkringsgivaren ger försäkringstagaren skydd även för andra risker eller till följd av att försäkringsgivaren försäkrar någon annan.

I artikel 2 punkt 1 i rättsskyddsdirektivet anges att direktivet gäller för rättsskyddsförsäkring. En sådan försäkring innebär enligt direktivet ett åtagande att, mot betalning av premie, bära kostnaderna för rättsliga förfaranden och tillhandahålla andra tjänster som har direkt anknytning till vad en sådan försäkring omfattar, främst för att tillförsäkra ersättning för den förlust eller skada som den försäkrade åsamkats antingen genom utomprocessuell uppgörelse, eller genom civilrättsligt eller straffrättsligt förfarande samt för att försvara eller företräda den försäkrade vid civilrättsliga, straffrättsliga eller förvaltningsrättsliga förfaranden eller vid andra liknande förfaranden eller i anledning av att ersättningskrav har riktats mot honom.

Motionen

Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s) föreslår i motion C255 ett tillkännagivande om att rättsskyddsförsäkringar även ska omfatta ombudskostnader vid förvaltningsrättsliga ärenden. Motionärerna anser att det är en brist att rättsskyddsförsäkringarna i dag inte gäller vid tvister som ska prövas av administrativa myndigheter och pekar på att det i artikel 2 i rättsskyddsdirektivet bl.a. anges att en rättsskyddsförsäkring innebär ett åtagande att bära kostnader för rättsliga förfaranden för att försvara eller företräda den försäkrade vid förvaltningsrättsliga förfaranden.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande har tidigare behandlats av civilutskottet våren 2008. Utskottet anförde då att vilka tvister som ska omfattas av en rättsskyddsförsäkring utgör en del av själva avtalet mellan försäkringstagaren och respektive försäkringsbolag och kan inte regleras genom lagstiftning. När det gällde artikel 2 punkt 1 i rättsskyddsdirektivet kunde, enligt utskottets mening, av artikeln inte utläsas att en rättsskyddsförsäkring

måste ersätta ombudskostnader som uppstår i förvaltningsrättsliga tvister. Utskottet avstyrkte den då aktuella motionen, och riksdagen följde utskottet (bet. 2007/08:CU13).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande och föreslår att riksdagen avslår motion C255.

Trafikförsäkringen i framtiden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör trafikförsäkringen i framtiden. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden och pågående utredningsarbete.

Jämför reservation 5 (s, v, mp).

Motionen

Carina Moberg m.fl. (s) är i motion C437 kritiska till regeringens avsikt att föra över kostnader för sjukskrivning i samband med trafikolyckor till trafikförsäkringen. Motionärerna anför bl.a. att ett sådant förslag innebär en privatisering av en viktig del av sjukförsäkringssystemet och står i motsats till de generella socialförsäkringar som vi har i dag. Den allmänna sjukförsäkringen har funnits i över 50 år och den ger varje medborgare som drabbas av sjukdom, oberoende av dess anledning, rätt till ersättning. Syftet med socialförsäkringar är att de är starkt omfördelande, inkomstrelaterade och utjämnar kostnaderna för olika riskgrupper. När alla ryms inom samma försäkring blir det behov som styr och fördelar, inte ekonomiska intressen.

Motionärerna anför vidare att Trafikförsäkringsutredningen ännu inte har presenterat något förslag när det gäller överföringen av kostnaderna för sjukskrivning till trafikförsäkringen utan begärt och beviljats en förlängd utredningstid om 14 månader, vilket speglar det omöjliga i uppdraget.

Motionärerna tillägger även att finansministern angående privatiseringen av trafikförsäkringen i media uttalat att han är väldigt skeptisk till om man kan klara en övergång till en sådan modell. Motionärerna anför också att oberoende bedömare anser det vara närmast omöjligt för regeringen att lägga fram ett förslag till riksdagen före valet 2010.

Motionärerna begär tillkännagivanden om vikten av att trafikförsäkringen behålls som en generell försäkring (yrkande 1) och att den nuvarande utredningen om trafikförsäkringen läggs ned (yrkande 2).

Nuvarande ordning

Genom trafikskadelagen (1975:1410) åläggs varje motorfordonsägare att ha trafikförsäkring för sitt fordon. Ersättning betalas ur trafikförsäkringen så snart någon i fordonet skadats. Både förare och passagerare har rätt till ersättning. Dessutom utgår ersättning ur trafikförsäkringen till andra, t.ex. cyklister och fotgängare, som skadas till följd av trafik med fordonet. Full ersättning utgår för alla personskador, oberoende av om någon har skuld till olyckan eller inte. Ersättning till förare och passagerare betalas ur det egna fordonets trafikförsäkring även om skadorna skulle ha uppkommit vid en kollision med ett annat fordon. Om skadorna har orsakats genom vållande i samband med förandet av ett annat fordon, kan det försäkringsbolag som har betalat ut ersättningen kräva den tillbaka från försäkringen för det andra fordonet.

Den ersättning som ska utgå från trafikförsäkringen ska bedömas med ledning av vad som föreskrivs i 5 kap. skadeståndslagen (1972:207) och lagen (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor. Detta innebär bl.a. att trafikskadeersättning till den som orsakats personskada i följd av trafik med motordrivet fordon ska omfatta ersättning för sjukvårdskostnader och andra utgifter, inkomstförlust samt ideell skada. Av 5 kap. 3 § skadeståndslagen följer emellertid att man vid bestämmande av ersättning för inkomstförlust ska avräkna förmån som den skadelidande med anledning av förlusten har rätt till i form av ersättning som betalas på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller på grund av lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller någon annan likartad förmån. Avräkning ska också göras för pension eller annan periodisk ersättning eller sjuklön, om förmånen betalas av en arbetsgivare eller på grund av en försäkring som är en anställningsförmån. Den som betalar sådana förmåner har inte någon återkravs rätt mot försäkringen.

Pågående arbete m.m.

Regeringen har den 3 april 2007 gett en särskild utredare i uppdrag att utforma ett förslag till lagstiftning som innebär att trafikförsäkringens ansvar utvidgas på så sätt att ersättningar för skador som omfattas av den försäkringen ska undantas från den allmänna försäkringen. Det allmännas ansvar för sjukvårdskostnader ska dock inte förändras. En utgångspunkt i arbetet ska vidare vara att trafikskadelagens tillämpningsområde inte ändras. Trafikförsäkringen ska alltså liksom tidigare ersätta skador som uppkommer till följd av trafik. Vidare ska som utgångspunkt gälla att ersättning från trafikförsäkringen även fortsättningsvis ska utges enligt principen om full ersättning. I utredningens arbete ska det läggas särskild vikt vid att skyddet för dem som drabbas av trafikskador inte försämras.

När det gäller de ekonomiska och administrativa konsekvenserna anges i direktiven bl.a. att utifrån de regler och administrativa rutiner som utredaren föreslår ska en redovisning göras av de kostnader och administrativa

konsekvenser som uppstår för den enskilde, företag, försäkringsgivarna, Försäkringskassan och staten i övrigt. I uppdraget ingår att särskild hänsyn till detta och övriga konsekvenser tas redan vid utformningen av förslagen.

En konsekvensanalys ska göras med utgångspunkt i hur reformen, med hänsyn till införande av en skatt på trafikförsäkringspremierna, kan påverka trafik och trafikflöden, val av transportmedel, människors mobilitet, yrkestrafik etc. Utifrån de regler och administrativa rutiner som utredaren föreslår ska även en redovisning göras, utifrån en helhetssyn, av de ekonomiska och administrativa konsekvenser som långsiktigt uppstår för de berörda och samhället. Utredaren ska genomföra sina analyser ur ett jämställhetsperspektiv (dir. 2007:53).

Utredningsuppdraget skulle enligt de ursprungliga direktiven redovisas senast den 30 april 2008. Regeringen har förlängt utredningstiden, och uppdraget ska i stället redovisas senast den 15 juni 2009 (dir. 2008:40).

Trafikförsäkringsutredningen har, i enlighet med tilläggsdirektiven, i augusti 2008 överlämnat delbetänkandet Eftersök av trafikskadat vilt – En kostnad för trafikförsäkringen? (SOU 2008:78) till socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrsson.

Interpellations- och frågesvar

Socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrsson har, i svar på en interpellation om tidsplanen för den planerade förändringen av trafikförsäkringen och hur hon ser på målet att trafikrelaterade kostnader för sjukpenning, sjukersättning och aktivitetsersättning ska betalas av trafikförsäkringssystemet, den 3 juni 2008 anfört bl.a. att uppdraget enligt de ursprungliga direktiven skulle redovisas senast den 30 april 2008, att utredaren har begärt förlängd utredningstid bl.a. av det skälet att det tog lång tid att bemanna utredningssekretariatet och att uppdraget kräver att en stor regelmassa ska analyseras innan förslag till en ny rättslig reglering kan utarbetas. Regeringen har nu i enlighet med utredarens begäran, anförde ministern, förlängt utredningstiden till den 15 juni 2009.

Vidare anförde ministern att det grundläggande syftet med att förändra dagens trafikförsäkring är att minska riskerna för och effekterna av trafikskador. Samhällets kostnader för trafikskadade personers sjukpenning och sjukersättning har ökat de senaste tio åren. Det har lett till ökade kostnader för skattebetalarna men också för den privata trafikförsäkringen. Denna negativa trend måste brytas. En sådan reform bedöms på sikt kunna ge stora mänskliga och samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Frågan om huruvida trafikförsäkringen ska överta ansvaret för vissa delar av sjukförsäkringssystemet måste dock först utredas. Regeringen har därför, anförde ministern, tillsatt den utredning som nu ska utreda förutsättningarna för en sådan överföring. Utredningens förslag ska därefter remissbe-

handlas. Beroende bl.a. på de synpunkter som kommer in i samband med denna remissbehandling kommer regeringen att slutligen ta ställning till förslaget (svar på ip. 2007/08:566).

Tidsplanen för de planerade förändringarna av trafikförsäkringen har i juli 2008 även varit föremål för en fråga för skriftligt svar (fr. 2007/08:1477). Socialförsäkringsministern har i sitt svar på denna fråga anfört i huvudsak detsamma som redovisats ovan.

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om vikten av att trafikförsäkringen behålls som en generell försäkring behandlades av civilutskottet våren 2007 i betänkande 2006/07:CU17. Utskottet välkomnade därvid regeringens initiativ att överföra statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning till trafikförsäkringen. Enligt utskottets bedömning skulle en reform av trafikförsäkringen komma att medföra stora samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Både staten och fordonsägarna kunde alltså tjäna på att trafikförsäkringen tar över ansvaret för skadekostnaderna. Genom att försäkringsbolagen hanterar hela skadekostnaden premieras försäkringstagare med lågt riskbeteende samtidigt som premierna kan hållas nere. En överföring av kostnaderna för trafikskadorna till trafikförsäkringen kräver emellertid ytterligare överväganden, och utskottet förutsatte att regeringen utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida så snart som möjligt skulle komma att initiera ett sådant arbete. Utskottet avstyrkte den då aktuella motionen, och riksdagen följde utskottet.

När civilutskottet behandlade ett motsvarande motionsyrkande våren 2008 i det av riksdagen godkända betänkandet 2007/08:CU13 fann utskottet inte skäl att frågå sitt ovan redovisade ställningstagande när det gällde vikten av en reform av trafikförsäkringen. För övrigt ansåg utskottet att resultatet av det pågående utredningsarbetet inte borde föregripas med några ställningstaganden från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning när det gäller vikten av en reform av trafikförsäkringen. Som utskottet tidigare uttalat kräver emellertid en överföring av kostnaderna för trafikskadorna till trafikförsäkringen ytterligare överväganden. Förutsättningarna för en sådan överföring utreds för närvarande av Trafikförsäkringsutredningen. Utskottet anser alltså att resultatet av det pågående utredningsarbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion C437 yrkandena 1 och 2.

Handläggning av trafikskadeärenden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör försäkringsbolagens handläggning av trafikskadeärenden m.m. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete.

Jämför reservation 6 (s, v).

Motionen

I motion C273 av Hans Hoff (s) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av regelverket i syfte att stärka den skadades ställning vid reglering av skador som uppkommit i trafiken. Motionären anser bl.a. att trafikskadade har ett underläge i förhållande till försäkringsbolagen vid ersättningstvister och att bolagens handläggningstider är för långa.

Finansinspektionens rapporter

Finansinspektionen överlämnade i januari 2003 rapporten (2003:1) Stärkt skydd för trafikskadade – åtgärder och förslag till regeringen. I rapporten lämnade Finansinspektionen bl.a. ett antal förslag till åtgärder när det gäller försäkringsbolagens rutiner för skaderegleringen och handläggningstiderna samt förslag som syftar till att öka och säkerställa kvaliteten i de medicinska bedömningarna. Finansinspektionen har 2005 och 2007 följt upp rapporten. I den undersökning som presenterades i november 2007 är Finansinspektionens slutsats att försäkringsbolagen sedan den granskning som gjordes 2005 vidtagit vissa åtgärder för att förkorta handläggningstiderna för trafikskador men att det finns mer att göra och att bolagen i vissa fall är onödigt långsamma (rapport 2007:18).

För att kunna följa problemet med långa handläggningstider och se till att de åtgärder som Finansinspektionen har rekommenderat fungerar, har Finansinspektionen infört krav på rapportering avseende handläggningstider för personskador. En databas med enhetlig statistik för trafik/personskador har byggts upp. Bolagen har lämnat uppgifter från skadeår 2004 t.o.m. 2007.

Pågående arbete m.m.

När det gäller frågor om tvistlösning anförs i direktiven till Trafikförsäkringsutredningen att när sådana skador som omfattas av trafikförsäkringen undantas från den allmänna försäkringen kommer trafikskadades grundtrygghet att avgöras av vilken ersättning de får från trafikförsäkringen. Det måste säkerställas att den som anser att ett försäkringsbolag fattat ett felaktigt beslut i ett sådant ärende har goda möjligheter att få till stånd en sakkunnig och opartisk prövning av sitt anspråk, i sista hand av domstol.

Utredaren ska, mot denna bakgrund, överväga i vilken ordning tvister om ersättning enligt trafikskadelagen ska prövas och om särskilda processregler bör införas (dir. 2007:53).

I direktiven anges vidare att när hela det ekonomiska ansvaret för trafikskador överförs på trafikförsäkringen kommer det att ställas nya krav på försäkringsbolagen att snabbt handlägga frågor om ersättning till skadade under akuttiden. Den lagstiftning som utredningen föreslår måste innefatta metoder för att säkerställa att den skadedrabbades ekonomiska trygghet skyddas under det akuta stadiet. Det ska mot den bakgrunden övervägas om försäkringsbolagens handläggning av trafikskadefall behöver regleras ytterligare, så att dröjsmål som går ut över den enskildes ekonomiska trygghet kan undvikas.

Tidigare behandling

När civilutskottet våren 2008 behandlade motionsyrkanden angående handläggningen av trafikskadeärenden påpekade utskottet bl.a. att det enligt direktiven till Trafikförsäkringsutredningen ingår i utredarens uppdrag att överväga i vilken ordning tvister om ersättning enligt trafikskadelagen ska prövas och om särskilda processregler bör införas samt om försäkringsbolagens handläggning av trafikskadefall behöver regleras ytterligare, så att dröjsmål som går ut över den enskildes ekonomiska trygghet kan undvikas. Utskottet ansåg inte att det fanns någon anledning för riksdagen att föregripa resultatet av det pågående utredningsarbetet, och utskottet föreslog därför att riksdagen skulle avslå de då aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottet (bet. 2007/08:13).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltjämt att det pågående utredningsarbetet inte bör föregripas och föreslår därför att motion C273 avslås.

Trafikskadeersättning till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden angående trafikskadeersättning till barn. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningsarbete.

Jämför reservation 7 (s, v).

Motionerna

I motion C407 begär Christina Oskarsson (s) ett tillkännagivande om att se över frågan om trafikskadeersättning till barn bör utgå med ett schablonbelopp eller på annat sätt som säkerställer att alla barn behandlas lika.

Motionären anför att barn som skadas i trafikolyckor i dag ersätts av försäkringsbolagen utifrån beräknad framtida inkomst. En bedömning om framtida inkomstbortfall görs genom en individuell prövning där barnets prestationsförmåga bedöms. Ersättningen riskerar då att baseras på föräldrarnas utbildning och yrken eller barnets egna prestationer i grund- och gymnasieskolan. Ett sådant ersättningsystem bidrar till skillnader i ersättning som beror på klassbakgrund. Motionären anför vidare att det är av stor betydelse att skador inte ersätts olika på grund av barns familjeförhållanden.

Ett tillkännagivande med liknande innehåll begärs också i motion C313 av Siw Wittgren-Ahl och Lars Johansson (båda s).

Även motion C345 av Marie Nordén och Berit Andnor (båda s) behandlar trafikskadeersättningen till barn. I motionen begärs ett tillkännagivande om att ersättningen ska utgå med ett schablonbelopp.

Frågesvar

Trafikskadeersättningen till barn har varit föremål för frågor för skriftliga svar. Justitieministern har den 15 augusti 2007 i svar anført att den skadades rätt till ersättning inte är begränsad till något schablon- eller standardbelopp, utan ersättning ska fullt ut täcka förlusten. Man brukar säga att den skadelidande, ekonomiskt, ska försättas i samma situation som om olyckan inte hade inträffat. Detta innebär, anförde ministern, att inte alla som skadas vid en trafikolycka får lika mycket ersättning från försäkringen. Rättvisan i systemet ligger i stället i att alla drabbade har rätt till full kompensation för sina förluster. Vilka metoder som ska användas för att närmare beräkna inkomstförlusten har inte slagits fast i lagstiftningen, utan utvecklandet av sådana metoder har, anförde ministern, lämnats åt de rättstillämpande myndigheterna.

Vidare anförde justitieministern att det ligger i sakens natur att det är särskilt svårt att beräkna ersättning för framtida inkomstförlust till ett barn som skadats svårt i en trafikolycka. Vilket yrke barnet skulle ha valt om det inte skadats är i praktiken omöjligt att avgöra. I de fall där någon individuell bedömning inte kan göras bestäms i praktiken ersättningen med utgångspunkt i den genomsnittliga inkomsten för heltidsarbete i Sverige. Om det finns skäl att anta att det skadade barnet skulle ha kunnat få en inkomst högre än genomsnittet kan ersättningen dock i stället baseras på den högre inkomstnivån. I tidigare lagförarbeten har det framhållits att omständigheter som är att hänföra till den skadelidandes sociala närmiljö i princip inte bör påverka den bedömningen.

Därutöver hänvisade ministern till Trafikförsäkringsutredningen vars utgångspunkt ska vara att ersättning från trafikförsäkringen även fortsättningsvis ska utgå enligt principen om full kompensation. Skyddet för trafikskadade ska inte försämrats, och regelsystemet ska utformas så att tillämpningen i enskilda ärenden kan präglas av objektivitet, god service, likformighet och rättssäkerhet. Av nödvändighet är utrymmet för indivi-

duella bedömningar mindre när ett barn skadas än när det gäller en vuxen person. Ministern ansåg att det är viktigt att ersättning till barn som skadats beräknas på väl grundade avvägningar och inte på förutfattade meningar om framtiden utifrån social bakgrund. Däremot uteslöt hon inte möjligheten att barn i speciella fall kan tillerkännas en ersättning som är högre än den genomsnittliga inkomsten (fr. 2006/07:1512, 2006/07:1523).

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har tidigare behandlats av civilutskottet våren 2008 i det av riksdagen godkända betänkandet 2007/08:CU13. Utskottet hade då inte någon annan uppfattning än justitieministern, och ville i likhet med henne betona vikten av att ersättning till barn som skadats beräknas på väl grundade avvägningar och inte på förutfattade meningar om framtiden utifrån social bakgrund. Utskottet hänvisade vidare till den pågående utredningen angående överföring av vissa socialförsäkringsutgifter till trafikförsäkringen och ansåg att även när det gällde de frågeställningar som togs upp i de då aktuella motionerna borde resultatet av pågående utredningsarbete inte föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning och anser liksom tidigare att det pågående utredningsarbetet inte bör föregripas. Motionerna C313, C345 och C407 bör därför avslås.

Patientskadelagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att rättsskyddsförsäkringen bör omfatta patientens alla ombudskostnader vid ärenden om ersättning enligt patientskadelagen. Utskottet hänvisar bl.a. till riksdagens tidigare ställningstagande.

Jämför särskilt yttrande 4 (s).

Motionen

Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s) anser i motion C263 att rättsskyddsförsäkringen bör omfatta patientens alla ombudskostnader vid ärenden om ersättning enligt patientskadelagen. Motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Gällande ordning

Patientskadlagen (1996:799) innehåller bestämmelser om rätt till patientskadeersättning och skyldighet för vårdgivare att ha en patientförsäkring som täcker en sådan ersättning. Patientskadeersättning lämnas för personskador, såväl fysiska som psykiska, som drabbar en patient i samband med hälso- och sjukvård i Sverige.

Rätten till patientskadeersättning är fristående från skadeståndsrätten så till vida att patienten inte behöver bevisa att skadan orsakats genom att hälso- och sjukvårdspersonalen gjort sig skyldig till fel eller försummelse för att ersättning ska kunna lämnas. I stället sker bedömningen på objektiva grunder. Patientskadeersättningen bestäms i huvudsak enligt reglerna i 5 kap. skadeståndslagen.

Patientskadenämnden är en rådgivande nämnd som upprätthålls och bekostas av försäkringsgivarna. Nämnden ska på begäran av patient, vårdgivare, försäkringsbolag eller domstol yttra sig i skadeärenden. I förarbetena framhålls fördelen för patienten att kunna få sitt anspråk på patientskadeersättning prövat kostnadsfritt av ett sakkunnigt organ innan saken eventuellt förs vidare till domstol (prop. 1995/96:187 s. 64).

Det ankommer således på försäkringsgivaren att utreda skadan, och såväl utredningsförfarandet som Patientskadenämndens handläggning är kostnadsfri för patienten. Den skadelidande har dock rätt att välja om han eller hon vill anlita Patientskadenämnden eller gå direkt till domstol med sitt ersättningsanspråk.

Den som vill ha ersättning enligt patientskadlagen kan således föra talan om detta vid allmän domstol. En skadelidande har även möjlighet att i stället vända sig mot vårdgivaren med en skadeståndstalan. Patientskadlagen inskränker således inte rätten att föra talan om skadestånd i anledning av inträffad skada.

Vid tvist vid allmän domstol ersätts ombudskostnader i enlighet med villkoren i rättsskyddsförsäkringarna. När det gäller ersättning för biträdeskostnader på handlägningsstadiet, till vilken även räknas prövningen i Patientskadenämnden, har försäkringsbolagen, enligt uppgift, olika praxis.

Pågående arbete

Patientskadeutredningen har i betänkandet Patientskadlagen och läkemedelsförsäkringen – en översyn (SOU 2004:12) tagit upp frågan om möjligheten att få rättshjälp i patientskadeärenden. Frågan om en särbestämmelse för sådana ärenden diskuterades. Utredningen konstaterade att den snäva bedömning som tillämpas vid ansökning om rättshjälp i patientskadeärenden har föranlett missnöje, särskilt bland svårt skadade eller funktionshindrade patienter. Detta var, ansåg utredningen, i och för sig förståeligt. Enligt Patientskadeutredningen är å andra sidan de utredningar som görs av försäkringsbolagen och Personskadereglering AB (PSR) mycket grundliga. Här till kom att patienten kostnadsfritt kan få sitt ärende prövat av en opartisk nämnd med hög grad av kompetens inklusive tillgång till läkarex-

pertis. Med hänsyn härtill och till den restriktivitet som allmänt numera gäller i rättshjälpsärenden fann utredningen inte skäl att föreslå någon särbestämmelse för sådana ärenden som rör patientskador. Utredningen ansåg emellertid att man kan rekommendera en något generösare tillämpning då det gäller personer med allvarliga skador och som av olika skäl har svårigheter att föra sin talan (s. 161 f.).

Enligt uppgift från Socialdepartementet pågår fortfarande beredningen av Patientskadeutredningens betänkande.

I sammanhanget kan också nämnas att regeringen gett Domstolsverket i uppdrag att göra en allmän översyn av rättshjälpslagen (1996:1619) och lämna de förslag som översynen föranleder. Uppdraget ska redovisas senast den 2 mars 2009.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande har behandlats och avstyrkts av civilutskottet våren 2008 i det av riksdagen godkända betänkandet 2007/08: CU13. Utskottet anförde då att rättsskyddsförsäkringens omfattning utgör en del av själva avtalet mellan försäkringstagaren och respektive försäkringsbolag. Enligt utskottets mening fanns det inte anledning att reglera denna fråga genom lagstiftning. I övrigt utgick utskottet från att frågor om ersättning för ombudskostnader vid ärenden enligt patientskadelagen kommer att uppmärksammas av regeringen vid den fortsatta beredningen av Patientskadeutredningens betänkande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade uppfattning och utgår alltjämt från att frågor om ersättning för ombudskostnader vid ärenden enligt patientskadelagen kommer att uppmärksammas av regeringen vid den fortsatta beredningen av Patientskadeutredningens betänkande. Motion C263 bör därför avslås.

Regressrätt för arbetsgivare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om regressrätt för arbetsgivare. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Motionen

Johan Linander och Roger Tiefensee (båda c) anser i motion C443 att Personskadekommitténs förslag om regressrätt för arbetsgivare vid personskada bör genomföras och att beredningen av kommitténs förslag bör skyndas på. Motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Nuvarande ordning

Regler om att en person som har tillfogats personskada kan få ersättning för såväl ekonomisk som ideell skada finns i 5 kap. skadeståndslagen. Som ekonomisk skada ersätts bl.a. sjukvårdskostnader och inkomstförlust. Vid bestämmande av ersättning för inkomstförlust ska enligt 3 § avräknas vissa förmåner som den skadelidande med anledning av förlusten har rätt till, såsom ersättning som betalas på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vidare ska avräknas pension eller annan periodisk ersättning eller sjuklön, om förmånen betalas av en arbetsgivare eller på grund av en försäkring som är en anställningsförmån. Bestämmelser om sjuklön finns i lagen (1991:1047) om sjuklön.

Bestämmelsen i 5 kap. 3 § skadeståndslagen om avräkning för sjuklön innebär att sjuklönen, oavsett om den utgår enligt lag eller avtal, samordnas med skadeståndet och minskar skadevållarens skadeståndsskyldighet. Detta medför att arbetsgivaren inte har möjlighet att regressa för sjuklönen gentemot skadevållaren eller hans försäkringar.

Pågående arbete

Frågan om arbetsgivarens regressrätt för sjuklön till arbetstagare som skadats genom någon annans vållande har behandlats av Personskadekommittén i betänkandet (SOU 2002:1) Samordning och regress. En majoritet inom kommittén ansåg att arbetsgivarna bör ges en möjlighet att få tillbaka sina kostnader i dessa situationer, medan en minoritet tog avstånd från denna tanke. Ett viktigt skäl för majoritetens ståndpunkt var hänsynen till de små företagen. Vidare framstod det, enligt majoriteten, som orättvist att arbetsgivaren slutligen skulle svara för en förlust som orsakats av en ersättningsskyldig skadevållare, något som var särskilt stötande vid uppsåtliga brott. Rätten till ersättning föreslogs omfatta vad som utgetts i lagstadgad och avtalsbaserad sjuklön under sjuklöneperioden, dvs. enligt nuvarande regler de första 14 dagarna av sjukfrånvaron. Arbetsgivaren föreslogs också få en rätt till kompensation för de arbetsgivaravgifter som är hänförliga till utbetald sjuklön. Lagtekniskt utformades den föreslagna regleringen på det viset att arbetsgivaren gavs en självständig rätt till skadestånd för nu nämnda utgifter, baserad på den personskada som hade tillfogats den anställde. Detta innebar att den som är skadeståndsskyldig för personskada också blev skyldig att betala ersättning till den skadades arbetsgivare.

Personskadekommitténs betänkande har remissbehandlats, och enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår alltjämt beredningen av kommitténs förslag.

Tidigare behandling

Ett liknande motionsyrkande har tidigare behandlats av lagutskottet våren 2006 (bet. 2005/06:LU14), och senast av civilutskottet våren 2008 (bet. 2007/08:CU13). Utskotten har då ansett att resultatet av den pågående beredningen av Personskadekommitténs förslag inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagen, varför de då aktuella motionerna avstyrktes. Riksdagen har följt utskotten.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan är Personskadekommitténs förslag alltjämt föremål för beredning inom Justitiedepartementet. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta resultatet av det fortsatta beredningsarbetet. Det finns enligt utskottets mening inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion C443. Motionen bör således avslås.

Vårdnadshavares skadeståndsansvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om vårdnadshavares skadeståndsansvar. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Regeringskansliet.

Motionen

Johan Pehrson (fp) anser i motion C366 att högre krav måste ställas på föräldrarna till barn som orsakat en skada för någon annan. Enligt motionären bör föräldrarnas skadeståndsansvar skärpas, t.ex. genom att vårdnadshavare görs ekonomiskt ansvariga upp till ett visst belopp för de skador som deras barn orsakar. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed.

Nuvarande ordning

I 6 kap. 2 § andra stycket föräldrabalken regleras vårdnadshavares tillsynsplikt. Enligt bestämmelsen ska vårdnadshavare i syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

Enligt bestämmelsen har vårdnadshavare således ett ansvar för att se till att barnet inte orsakar någon annan en skada. Om vårdnadshavaren försummar detta tillsynsansvar uppsåtligt eller av vårdslöshet kan det medföra skadeståndsskyldighet enligt huvudregeln i skadeståndslagen (2 kap. 1 §). Bestämmelsen innebär således inte att vårdnadshavaren ska anses ha försummat sin tillsynsplikt så snart barnet orsakar en skada. Något strikt ansvar för skador som barn orsakar föreligger inte.

I samband med att bestämmelsen i 6 kap. 2 § andra stycket föräldrabalansen skärptes anförde regeringen bl.a. att syftet med ett utvidgat skadeståndsansvar främst är preventivt och att avsikten är att få vårdnadshavarna att mer aktivt verka för att deras barn inte orsakar skador. Ett sätt att uppnå detta är, anförde regeringen, att skärpa och precisera kraven på den tillsyn som en vårdnadshavare ska ha över sitt barn. Vad som sålunda anfördes föranledde inga erinringar från riksdagens sida (prop. 1993/94:57, bet. LU9, rskr. 85).

Utskottets ställningstagande

Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår för närvarande inom departementet en översyn av bestämmelserna om vårdnadshavares skadeståndsansvar. Utskottet anser att resultatet av det arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion C366.

Ersättning för affektionsvärde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att skadeståndslagen bör ses över så att ersättning även kan utgå för förlust av s.k. immateriella värden. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden och pågående beredningsarbete.

Motionen

Bengt-Anders Johansson (m) anför i motion C387 att regeringen bör se över skadeståndslagen så att ersättning även kan utgå för förlust av s.k. immateriella värden, t.ex. när träd avverkas olovligen. Motionären begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Nuvarande ordning

Skadestånd med anledning av sakskada omfattar ersättning för bl.a. sakens värde eller reparationskostnad och värdeminskning (5 kap. 7 § skadeståndslagen). Förlust av skönhetsvärde har någon gång ansetts ersättningsvärt. Det har då gällt träd som fällts och minskat en fastighets skönhetsvärden. Det har dock närmast varit fråga främst om ersättning för fastighetens minskade marknadsvärde, och enighet torde föreligga om att enbart affektionsvärde inte omfattas av skadevållarens ansvar (se Bengtsson och Strömbeck, Skadeståndslagen – en kommentar, tredje uppl. 2008, s. 333).

Tidigare behandling m.m.

Kommittén om ideell skada fann i sitt delbetänkande Ersättning för kränkning genom brott (SOU 1992:84 s. 257 f.) att förlust av affektionsvärden kan ersättas bara om förlusten på något sätt kan hänföras till skada av ekonomiskt slag. Så ansågs vara fallet om egendomen har ett affektionsvärde också för andra än ägaren – typfallet är en släktklenods värde för flera medlemmar av samma släkt. Med hänsyn bl.a. till de frågor som uppkommer när det gäller att bestämma affektionsvärden i konkreta fall kunde kommittén inte förorda att en möjlighet till ersättning för förlust av affektionsvärde infördes i svensk rätt i vidare mån än som redan gällde.

Regeringen ansåg i proposition 2000/01:68 Ersättning för ideell skada, att det skulle medföra betydande praktiska svårigheter och olägenheter om en generell rätt till ersättning för affektionsvärden infördes i svensk skadeståndsrätt. Enligt regeringen skulle den praktiska betydelsen av en lagändring bli begränsad, eftersom det i regel är svårt för den skadelidande att bevisa en förlust av affektionsvärde. En ersättningsrätt skulle vidare riskera att fördyra och komplicera skaderegleringen (prop. s. 56). Vad som sålunda anfördes föranledde inga erinringar från riksdagens sida (bet. 2000/01:LU19).

Frågan om ersättning för affektionsvärde har vidare tagits upp i departementspromemorian Skadestandsfrågor vid kränkning (Ds 2007:10). Utredaren pekade på de överväganden som gjorts av Kommittén om ideell skada och vid 2001 års lagstiftningsärende och anförde att sedan dess har ersättningsmöjligheten i vissa närliggande fall ökat genom att Högsta domstolen vid skada på husdjur dömt ut skadestånd för veterinärkostnader som avsevärt överstigit det skadade djurets värde (NJA 2001 s. 65 I och II). Vidare anförde utredaren att det är tänkbart att även annars kostnader för att återställa egendom av särskilt värde för ägaren kan ersättas. Utredaren ansåg att det knappast fanns några skäl att nu gå ifrån statsmakternas ställningstagande vid 2001 års lagstiftning.

Promemorian bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

I sammanhanget kan även nämnas att Utredningen om expropriationsersättning i sitt slutbetänkande Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen, m.m. (SOU 2008:99) föreslagit att utöver den ersättning som ska betalas för marknadsvärdet (eller marknadsvärdeminskningen) och för eventuella övriga ekonomiska skador, ska ersättningen vid ett tvångsförvärv även innefatta kompensation för individuella värden. Ersättningen ska bestämmas som ett schablon tillägg som uppgår till 25 % av marknadsvärdet (eller marknadsvärdeminskningen).

Enligt uppgift från Justitiedepartementet är betänkandet föremål för beredning.

Ett motsvarande motionsyrkande har behandlats av civilutskottet våren 2008 i betänkande 2007/08:CU13. Enligt utskottets mening ägde de överväganden som gjordes 2001 i fråga om rätt till skadeståndersättning för affektionsvärden alljämt giltighet, och utskottet föreslog att den då aktuella motionen skulle avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade uppfattning. I den departementspromemoria Skadeståndsfrågor vid kränkning (Ds 2007:10) som är föremål för beredning inom Regeringskansliet har inte heller utredaren ansett att det finns skäl att gå ifrån det ställningstagande som gjordes vid 2001 års lagstiftning.

På grund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion C387, varför den bör avslås.

Reservationer

1. Barnförsäkringar, punkt 2 (s, v)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C308.

Ställningstagande

I dag resulterar försäkringsbolagens värderingar av barns ohälsa m.m. i ett försämrat försäkringsskydd för många barn. I en del fall gör försäkringsbolagen undantag för vissa sjukdomar eller skador. Ibland avslås en ansökan om en barnförsäkring helt eftersom den anses medföra för stor försäkringsrisk. Adoptivbarn, barn som har låg födelsevikt eller är för tidigt födda och barn med ärftliga sjukdomar brukar exempelvis inte få teckna någon försäkring. Vi anser att det är viktigt att alla barn ges tillgång till ett rimligt försäkringsskydd och att vissa grupper av barn inte ställs utan möjlighet att få skydd genom en personförsäkring.

Enligt uppgift till utskottet omfattar det arbete som pågår inom Justitiedepartementet med att omarbeta departementspromemorian Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler (Ds 2005:13) även frågor om barnförsäkringar. Vi anser att det är av stor vikt att den nu aktuella frågan om försäkringsskyddet för barn uppmärksammas i detta sammanhang och att arbetet bedrivs skyndsamt.

I propositionen till försäkringsavtalslagen anförde den förra regeringen angående den s.k. kontraheringsplikten i 11 kap. 1 § försäkringsavtalslagen att lagstiftning av detta slag allmänt bör följas upp så att den tillämpas på avsett sätt (prop. 2003/04:150 s. 250). Enligt vår mening är det också angeläget att arbetet med en sådan översyn nu påbörjas. Även i detta översynsarbete bör ingå att utreda möjligheten att ge fler barn tillfälle att teckna en barnförsäkring.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion C308, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler, punkt 3 (s, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C222 och bifaller delvis motionerna 2008/09:C297 yrkandena 1–3 och 2008/09:C322.

Ställningstagande

Vid tecknande av en individuell personförsäkring begär försäkringsbolag regelmässigt in en fullmakt från den försäkringssökande som ger bolaget rätt att inhämta hälsoupplysningar om den sökande. Med stöd av fullmakten kan bolaget bl.a. begära in patientjournaler från hälso- och sjukvården. En majoritet av försäkringsbolagen använder generella fullmakter. Dessa fullmakter är inte tidsbegränsade och innehåller inte några inskränkningar när det gäller vilka sjukvårdsinrättningar eller försäkringsinrättningar försäkringsbolagen har rätt att vända sig till.

Vi anser att försäkringsbolagens möjligheter att med stöd av fullmakt ta del av kompletta patientjournaler bör begränsas. Enligt vår mening behövs även tydliga regler när det gäller försäkringsbolagens hantering av informationen i patientjournalerna. Det är inte rimligt att försäkringsbolagen kan behålla hälsoinformation och patientuppgifter från hälso- och sjukvården under lång tid.

Mot denna bakgrund anser vi att det är mycket angeläget att påskynda arbetet inom Justitiedepartementet med att omarbota departementspromemorian (Ds 2005:13). Det är viktigt att även Socialstyrelsens rapport Genetisk information i försäkringssammanhang beaktas i det fortsatta arbetet.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion C222 och delvis bifall till motionerna C297 yrkandena 1–3 och C322, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Överfallsskyddet i hemförsäkringar, punkt 5 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Ju444 yrkande 10.

Ställningstagande

Många som tecknar en hemförsäkring utgår från att försäkringen även täcker skador orsakade av våld i hemmet. Flertalet försäkringsbolag har emellertid gjort undantag i försäkringsvillkoren för rätten till ersättning när försäkringstagaren utsatts för våld i hemmet av närstående. Enligt min mening är det tydligt att avtalsfriheten i detta fall vilar på en manlig norm, vilket leder till orimliga konsekvenser för kvinnor och barn som blivit miss-handlade av en annan familjemedlem. Det är beklagligt att frågan inte berördes i lagstiftningsärendet om en ny försäkringsavtalslag. Det är inte rimligt att avtalsfriheten ges företräde framför kvinnors och barns ekonomiska trygghet. Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att överfallsskyddet i hemförsäkringen även gäller för personer som utsatts för våld av en medförsäkrad familjemedlem. Det är vidare viktigt att en lagstiftning om villkoren i hemförsäkringen görs könsneutral eftersom det även förekommer våld i samkönade relationer.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion Ju444 yrkande 10, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister, punkt 7 (s)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C255.

Ställningstagande

Rättsskyddsförsäkringarna i Sverige omfattar inte förvaltningsrättsliga tvister. Om så var fallet skulle ombudskostnader vid t.ex. ärenden om arbets-skador, sjukpenning, sjukersättning och handikappersättning kunna ersättas genom rättsskyddsförsäkringarna. Vi anser att försäkringsbolagen borde erbjuda rättsskyddsförsäkringar som även omfattar förvaltningsrättsliga ärenden. Det bör därför göras en översyn av försäkringsbolagens villkor i syfte att få en sådan förändring till stånd. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ för att verka för en sådan förändring.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion C255, som sin mening ge regeringen till känna.

5. Trafikförsäkringen i framtiden, punkt 8 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C437 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Regeringen har den 3 april 2007 beslutat att tillkalla en särskild utredare, en s.k. ensamutredare, med uppgift att utreda en överföring av kostnaderna för trafikskadorna till trafikförsäkringen. Att föra över kostnader till trafikförsäkringen för sjukskrivning som orsakats av trafikolyckor innebär en privatisering av en betydande del av sjukförsäkringssystemet. Det står i motsats till de generella socialförsäkringar som vi har i dag. Många frågor återstår att besvara, i synnerhet vilka konsekvenserna blir för ekonomiskt svaga grupper ifall trafikskadade lyfts ur det allmänna sjukförsäkringssystemet och i stället enbart kan vända sig till sitt eventuella försäkringsbolag vid en trafikskada. Vi anser att otryggheten och orättvisorna kan komma att öka markant i ett privatiserat system där bedömningen av enskildas skador utlämnas helt till försäkringsbolagen. Vi känner också en stark oro för vad som kan hända med grupper som i dag redan har skador eller sjukdomar men som sedan också drabbas av en trafikolycka. Kommer försäkringsbolagen att ta det hela ansvaret, eller kommer domstolstvisterna att öka?

Den allmänna sjukförsäkringen har funnits i över 50 år. Den ger varje medborgare som drabbas av sjukdom, oberoende av dess anledning, rätt till ersättning. Syftet med socialförsäkringar är, som vi ser det, att de är starkt omfördelande, inkomstrelaterade och utjämnar kostnaderna för olika riskgrupper. Det är rättvist och lönsamt. När alla ryms inom samma försäkring blir det behov som styr och fördelar, inte ekonomiska intressen.

I dag är det solidariskt finansierade trygghetssystemet under attack. De förändringar när det gäller trafikförsäkringssystemet som den borgerliga regeringen avser att genomföra måste också ses i ljuset av den urholkning av trygghetsförsäkringarna i stort som nu sker.

På grund av det anförda anser vi att trafikförsäkringen måste behållas i sin nuvarande form.

Trafikförsäkringsutredningen har än så länge inte redovisat något förslag när det gäller själva huvudfrågan – överföringen av kostnader för sjukskrivning i samband med trafikolyckor till trafikförsäkringen. Enligt de ursprungliga direktiven skulle utredningen ha redovisat sitt uppdrag senast den 30

april 2008. Utredaren har emellertid begärt och beviljats en förlängning av uppdraget med 14 månader, fram till den 15 juni 2009. Detta speglar, enligt vår uppfattning, det omöjliga i uppdraget. Att man inom regeringen inte ens själva tror på den planerade förändringen av trafikförsäkringen visar finansministerns uttalande i media om att han är väldigt skeptisk till om man kan klara en övergång till en sådan modell. Trots detta fortsätter utredningen.

Dessutom anser oberoende bedömare det vara närmast omöjligt för regeringen att lägga fram ett förslag till riksdagen före valet 2010.

Enligt vår mening bör regeringen ta sitt ansvar och snarast lägga ned den nuvarande utredningen om trafikförsäkringen.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion C437 yrkandena 1 och 2, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Handläggning av trafikskadeärenden, punkt 9 (s, v)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C273.

Ställningstagande

Liksom motionären bakom motion C273 anser vi att trafikskadade måste få en betydligt starkare ställning i förhållande till försäkringsbolagen vid regleringen av skador. I den rapport som Finansinspektionen i januari 2003 överlämnade till den förra regeringen presenterade Finansinspektionen bl.a. ett antal förslag till åtgärder när det gäller försäkringsbolagens rutiner för skaderegleringen och handläggningstiderna vid trafikskador. Finansinspektionen har 2005 och senast 2007 följt upp rapporten. I den undersökning som presenterades i november 2007 är Finansinspektionens slutsats att försäkringsbolagen sedan den granskning som gjordes 2005 vidtagit vissa åtgärder för att förkorta handläggningstiderna för trafikskador men att det finns mer att göra och att bolagen i vissa fall är onödigt långsamma. Finansinspektionen har, enligt vår uppfattning, lämnat många bra förslag som syftar till att stärka de trafikskadades situation. Enligt vår mening saknas anledning att avvakta resultatet av Trafikförsäkringsutredningens arbete. Vi anser i stället att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag som bygger på förslagen i Finansinspektionens rapport.

Därutöver anser vi att det är viktigt att försäkringsbolagen vidtar åtgärder för att effektivisera och förbättra skaderegleringen. Regeringen bör ge Finansinspektionen i uppdrag att driva på en sådan utveckling.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion C273, som sin mening ge regeringen till känna.

7. Trafikskadeersättning till barn, punkt 10 (s, v)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:C313, 2008/09:C345 och 2008/09:C407.

Ställningstagande

När barn drabbas av trafikolyckor ersätts de i dag av försäkringsbolagen utifrån beräknad framtida inkomst. En bedömning om framtida inkomstbortfall görs genom en individuell prövning i det enskilda fallet där barnets egen prestationsförmåga bedöms. Ersättningen kan då komma att baseras på föräldrarnas utbildning och yrken eller barnets egna prestationer i grund- eller gymnasieskolan. Ersättningsystemet bidrar därmed till skillnader i ersättning som beror på klassbakgrund. En undersökning visar att barn i arbetarhem som skadas i trafiken och inte kan arbeta riskerar att få upp till 100 000 kr lägre årlig ersättning än ett barn i ett akademikerhem med en liknande skada.

Det kan påpekas att andra länder tillåter att ersättning ges ut schablonmässigt till barn när de drabbas av trafikolyckor.

För oss är principen om alla människors likhet inför lagen och alla människors lika värde grundläggande. Det är då av stor betydelse att skador inte ersätts olika på grund av barns olika familjeförhållanden. Vi anser att det är helt orimligt att göra ersättningsbedömningar där ett barn anses mer värt än ett annat.

Mot den här bakgrunden är det motiverat med en särskild översyn av frågan om försäkringsbranschen bör ges möjlighet att ersätta barn vid trafikolyckor enligt schablon eller på annat sätt som säkerställer att alla barn behandlas lika. Det får ankomma på regeringen att ta de initiativ som krävs för att en sådan översyn kommer till stånd.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna C313, C345 och C407, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. **Obligatorisk hemförsäkring, punkt 1 (s, mp)**

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s) anför:

Liksom motionärerna bakom motion C316 anser vi att det är angeläget att så många som möjligt har en hemförsäkring som skyddar mot oförutsedda utgifter. Det är också viktigt att den som befinner sig på resa har ett bra försäkringsskydd. Sedan 1990-talet har andelen som har hemförsäkringar ökat. En av orsakerna till den positiva utvecklingen är att många fackliga organisationer i samarbete med försäkringsbolagen erbjuder kollektiva hemförsäkringar som medlemsförmån. I ett läge där allt fler blir uppsagda från sina arbeten och där a-kasseavgifterna höjs kommer många av ekonomiska skäl att tvingas avstå från denna förmån. Vi befarar därför att den positiva trenden när det gäller andelen hemförsäkringar kan komma att brytas.

Vi är dock inte beredda att nu ställa oss bakom kravet på obligatorisk hem- och reseförsäkring. Däremot anser vi att det är viktigt att regeringen tar initiativ till exempelvis informationskampanjer, där försäkringsbranschen och researrangörer deltar, för att öka riskmedvetandet och kunskapen hos allmänheten om behovet av ett fullgott försäkringsskydd.

Vi avser att noga följa frågan.

2. **Överfallsskyddet i hemförsäkringar, punkt 5 (s, mp)**

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp) och Fredrik Lundh (s) anför:

När motsvarande motionsförslag behandlades av lagutskottet våren 2005 beklagade lagutskottet att några närmare överväganden i frågan inte redovisats i lagstiftningsärendet om en ny försäkringsavtalslag. Vid lagutskottets behandling av frågan våren 2006 avstyrktes de då aktuella motionerna med hänvisning till att Justitiedepartementet avsåg att göra en översyn av den aktuella frågan (bet. 2004/05:LU17 och bet. 2005/06:LU14).

Vi anser, i likhet med motionärerna bakom motion Ju444 yrkande 10, att det är angeläget att överväga behovet av en reglering för den situation som behandlas i motionen. Det är emellertid, enligt vår mening, lämpligt att denna fråga övervägs inom ramen för en bred uppföljning av försäkringsavtalslagen. Vi anser att ett sådant översynsarbete snarast bör sättas i gång. Vi avstår nu från att reservera oss då vi vill se vilka åtgärder regeringen vidtar för att en sådan uppföljning ska komma till stånd. Om det skulle visa sig behövas avser vi att på nytt aktualisera denna fråga.

3. Information vid försäkringsfall, punkt 6 (s)

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s) anför:

Även när det gäller informationen vid försäkringsfall anser vi att det är lämpligt att denna fråga övervägs inom ramen för en bred uppföljning av försäkringsavtalslagen. Som vi tidigare uttalat avstår vi från att reservera oss då vi vill se vilka åtgärder regeringen vidtar för att en sådan uppföljning snarast ska komma till stånd. Om det skulle visa sig behövas avser vi att på nytt aktualisera också denna fråga.

4. Patientskadelagen, punkt 11 (s)

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Eva Sonidsson (s) och Fredrik Lundh (s) anför:

I likhet med motionärerna bakom motion C263 anser vi att försäkringsbolagen borde erbjuda rättsskyddsförsäkringar som även omfattar patientens alla ombudskostnader vid ärenden enligt patientskadelagen. Vi är dock inte beredda att nu ställa oss bakom kravet på en lagreglering då vi vill se vilka åtgärder som vidtas från försäkringsbranschens sida. Enligt vår mening bör även resultatet av beredningen av Patientskadeutredningens betänkande avvaktas.

Med hänsyn härtill har vi valt att inte reservera oss. Om så visar sig behövas avser vi att på nytt aktualisera denna fråga.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Ju444 av Josefin Brink m.fl. (v):

10. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning som innebär att överfallsskyddet i hemförsäkringen även ska gälla för en skadelidande som utsatts för våld av en medförsäkrad familjemedlem.

2008/09:C222 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om begränsningar av tillgången till patientjournaler för t.ex. försäkringsbolagens åtkomst och lagring.

2008/09:C255 av Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rättsskyddsförsäkringarna när det gäller möjlighet att anlita juridiskt ombud i samband med förvaltningsrättsliga ärenden.

2008/09:C263 av Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till juridiskt ombud i samband med tvister och skadereglering enligt patientskadelagen.

2008/09:C273 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkt trafikskadeersättning.

2008/09:C280 av Anita Brodén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordning mellan myndigheter och automatisk försäkringsutbetalning till efterlevande.

2008/09:C297 av Marianne Watz (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att försäkringsbolagens tillgång till patientjournaler ska begränsas till att gälla endast utdrag som ger relevant information för försäkringsmässiga bedömningar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behörighet och tillgång till dessa utdrag regleras på liknande sätt som i sjukvården.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bevarandetid och hantering efter avslutat ärende regleras.

2008/09:C308 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för alla barn att få ett rimligt försäkringsskydd.

2008/09:C313 av Siw Wittgren-Ahl och Lars Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trafikskadeersättning till barn.

2008/09:C316 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk hemförsäkring.

2008/09:C322 av Annie Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa försäkringsbolagens tillgång till patientjournaler.

2008/09:C345 av Marie Nordén och Berit Andnor (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i trafikskadeståndslagen.

2008/09:C366 av Johan Pehrson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa föräldrars skadeståndskrav för sina barn.

2008/09:C387 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värdering av skada.

2008/09:C407 av Christina Oskarsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över frågan om försäkringsbranschen bör ges möjlighet att ersätta barn vid trafikolyckor enligt schablon eller på annat sätt som säkerställer att alla barn behandlas lika.

2008/09:C434 av Sofia Arkelsten och Mats G Nilsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna för äldres försäkringsvillkor i hemmet.

2008/09:C437 av Carina Moberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rättvis trafikförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en snar avveckling av den nuvarande utredningen om trafikförsäkringen.

2008/09:C443 av Johan Linander och Roger Tiefensee (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivares regressrätt vid personskada.